

Katja Hänninen vas ym.

Kirjallinen kysymys lähikouluverkoston supistamisen vaikutuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen lähikouluverkko on supistunut voimakkaasti erityisesti sen jälkeen, kun pienkoululisä hallituksen päätöksellä poistettiin vuonna 2006. Tällä hetkellä maaseudun pienkouluista on lakkautettu jo 93 %, ja kouluverkon tiheys on nyt samalla tasolla kuin vuonna 1905. Opetushallitus teki juuri tuoreimpiin väestöennusteisiin nojaten arvion, jonka mukaan jo kymmenen vuoden päästä peruskouluja on Suomessa lähes kolmanneksen vähemmän kuin nyt ja vuoteen 2040 mennessä peruskouluja olisi melkein puolet vähemmän kuin nyt.

Myös taajamien ja kaupunkien lähikouluja on lakkautettu viime vuosina enenevästi. Nykykehityksellä kouluverkon tiheys on pian laskemassa tasolle, jossa Suomessa on oltu viimeksi 1800-luvun lopussa. Tällä hetkellä lakkautusuhan alla on myös kouluja, joiden oppilasmäärä on edelleen kohtuullisen kokoinen.

Kehitys on johtanut tilanteeseen, jossa lasten koulumatkat ovat pidentyneet varsinkin maamme maaseutualueilla — myös Uudenmaan maaseudulla — ja ovat hyvin usein PoL 32 §:n määrittelemän päivittäisen enimmäiskestoajan rajoilla ja paikoin jopa ylittyvät. Pitkät koulumatkat vaikuttavat heikentävästi lasten ja nuorten jaksamiseen sekä lisäävät heidän altistumistaan koulumatkojen liikenneonnettomuuksille. Päivittäisten kuljetusmatkojen piteneminen toimii myös vastoin ilmastomuutoksen torjunnan tavoitteita.

Samanaikaisesti PISA-tulokset ovat Suomessa laskeneet ja lasten psyykkinen oirehtiminen on lisääntynyt. Kouluverkon tihentämisen kustannussäästöt eivät näytä toteutuneen odotetusti, vaan perusopetuksen kustannukset ovat päinvastoin kasvaneet. Kouluverkon supistamisen oletetut säästöt, joita ei ole lähikoulujen lakkauttamisen jälkeen juurikaan seurattu ja dokumentoitu, ovat useissa tapauksissa muuntuneet lasten ja nuorten sekä osin heidän vanhempiensa aikakustannuksiksi sekä kuntien lisääntyviksi koulukuljetuskustannuksiksi.

Pienkoulujen lakkauttamista ja oppilaiden keskittämistä suurin kouluyksiköihin on perusteltu kustannussäästöjen ohella opetustarjonnan laajentamisella ja oppiaineiden valinnaisuusmahdollisuuksien kasvamisella. Samanaikaisesti ei kuitenkaan ole yritetty kehittää valmiuksia hyödyntää digitalisaatiota ja paikkariippumattomuutta opetustarjonnan monipuolistamisessa osittaisen etäopetuksen järjestämiseksi paikallisten lähikoulujen ja suurempien opetusyksiköiden välillä. Esimerkkinä tämän tyyppisestä ennakkoluulottomasta kokeilusta on Eskolan kylän lähikoulu Kannuksessa, jossa on kokeiltu osittaista etäopetusta yhteistyössä isomman koulun kanssa. Osit-

Kirjallinen kysymys KK 483/2020 vp

taisen etäopetuksen avulla voitaisiin selkeästi vähentää pienten lähikoulujen lakkautuspainetta, jolloin tarve keskittää oppilaat suuriin yksiköihin vähenisi.

Suuret kouluyksiköt ovat vähemmän resilienttejä kuin pienet koulut, mikä ilmenee mm. kasva-neena oppilaiden rauhattomuutena, keskittymiskyvyn puutteena sekä tartuntatautien leviämisis-kinä, kun tiloissa on samanaikaisesti paljon oppilaita. Toisaalta lasten vanhempien mahdollisuus toimia yhteistyössä koulua tukevana paikallisena taustayhteisönä heikkenee koulukoon kasvaes-sa, mikä osaltaan näkyy ongelmatilanteissa, kuten kiusaamistapausten torjunnassa.

Mielestämme valtakunnallinen kouluverkkoselvitys on välttämätön tilanteessa, jossa maaseudun lähikouluista on jo lakkautettu 93 % eikä kellään ole käsitystä lakkausten seurausten kokonaisku-vasta. Myös kaupungeissa kouluja keskitetään yhä enemmän suuriin yksiköihin. Vaikutukset las-ten hyvinvointiin ja oppimistuloksiin on selvitettävä, jotta laajemmat yhteiskunnalliset vaikutuk-set voidaan ottaa huomioon kouluverkon suunnittelussa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomai-sen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus valmis teettämään Suomen kouluverkkoa ja sen kattavuutta koskevan selvi-tyksen, jolla arvioidaan kouluverkon supistamisella saavutetut todelliset kustannussäästöt sekä niiden vaikutukset oppimistulosten kehitykseen, oppilaiden jaksamiseen ja erityisesti lasten oikeuksien toteutumiseen,

onko hallitus valmis palauttamaan pienkoululisän kouluverkon edes nykyisen laajuisen kattavuuden turvaamiseksi sekä

onko hallitus valmis selvittämään digitalisaation mahdollistaman osittaisen etäopetuksen nykyistä innovatiivisempaa hyödyntämistä pienten lähikoulujen ja suurten kouluyksiköi-den välillä, jotta yhteistyöllä voidaan osaltaan monipuolistaa pienten lähikoulujen opetus-tarjontaa ja lisätä oppiaineiden valinnaisuutta?

Kirjallinen kysymys KK 483/2020 vp

Helsingissä 9.6.2020

Katja Hänninen vas
Timo Heinonen kok
Lulu Ranne ps
Ritva Elomaa ps
Marko Kilpi kok
Piritta Rantanen sd
Antero Laukkanen kd
Arto Pirttilahti kesk
Anders Norrback r
Anne Kalmari kesk
Pekka Aittakumpu kesk
Mirka Soinikoski vihr
Juha Pylväs kesk
Sari Essayah kd
Päivi Räsänen kd